

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Φιλολογίας
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Τομέας Κλασικής Φιλολογίας
& Εργαστήριο Κλασικής Φιλολογίας

6ο Συμπόσιο

Μεταπτυχιακών Φοιτητών
& Υποψηφίων Διδασκτόρων
Κλασικής
Φιλολογίας

Παρασκευή
1 Ιουνίου 2018
Αίθουσα Φ.Α.3
Κτήριο Φιλολογίας

Πρόγραμμα &
Βιβλίο Περιλήψεων

Περιεχόμενα

Πρόγραμμα	2
Περίληψεις	
Δήμητρα Καραμήτσου.....	4
Σταυρούλα Ντούμα.....	5
Ελένη Κάλπη.....	6
Κωνσταντίνος Κανδύλης.....	7
Λουλουδένια Βελέντζα.....	8
Δημήτρης Βιτάλης.....	9
Κλεανθή Τίρλα.....	9
Νικολίτσα Γλαράκη.....	11
Σοφία–Δανάη Χρηστίδου.....	12
Δημήτριος Γ. Γιοβανόπουλος.....	13
Αλίκη Α. Σάρρα.....	14
Ανθοφίλη Καλλέργη.....	15
Ευγενία–Αλεξία Μιχαήλ.....	15
Πολυξένη Μαρκούτη.....	16
Ζωή Καλαμάρα.....	17
Παναγιώτης Σταματόπουλος.....	18
Βασίλης Δημογλίδης.....	19
Αλέξανδρος Κουρούπης.....	20
Μαρία Σακαρέλλου.....	21
Νικολέτα Ζαμπάκη.....	22
Ιφιγένεια Καφετζοπούλου.....	23

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

09.00–09.20: Χαιρετισμοί της Προέδρου του Τμήματος Φιλολογίας και Διευθύντριας του Εργαστηρίου Κλασικής Φιλολογίας καθηγ. Ελένης Χουλιαρά–Ραΐου, του Διευθυντή της Σ.Ε.Μ.Σ. αναπλ. καθηγ. Ευάγγελου Καρακάση, και της Διευθύντριας του Τομέα Κλασικής Φιλολογίας αναπλ. καθηγ. Σωτηρούλας Κωνσταντινίδη.

1^η Συνεδρία – Πρόεδρος: Βασίλειος Δημογλίδης

09.20–09.40: Δήμητρα Καραμήτσου (Α.Π.Θ.)

Συναίσθημα και *πάθος* στον καλλιμαχικό μύθο του Ερυσίχθονα (*Ύμνος εις Δήμητρα*).

09.40–10.00: Σταυρούλα Ντούμα (Α.Π.Θ.)

Το ερωτικό στοιχείο στον *Πλόκαμον Βερενίκης* του Καλλιμάχου, *Αΐτια* fr. 110 (Pf.).

10.00–10.20: Ελένη Κάλπη (Π.Ι.)

Ο τοκετός στα επιγράμματα του έκτου βιβλίου της Παλατινής Ανθολογίας.

10.20–10.40: Κωνσταντίνος Κανδύλης (Α.Π.Θ.)

Επιστολές και αρχαία Ελληνική λογοτεχνία. Η λειτουργία τους στο μυθιστόρημα του Ξενοφώντα Εφέσιου *Εφesiaκά*.

10.40–11.00: Λουλουδένια Βελέντζα (Ε.Κ.Π.Α.)

Η νεκροφάνεια στην *Καλλιρόη* και τα *Εφesiaκά*: λαϊκό υπόστρωμα και αποχρώσεις δράματος.

11.00–11.25: Συζήτηση

11.25–11.50: Διάλειμμα

2^η Συνεδρία – Πρόεδρος: Αναστασία Ψωμάδου

11.50–12.10: Δημήτρης Βιτάλης (Π.Κ.)

Κοινωνία και γάμος στα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης.

12.10–12.30: Κλεανθή Τίρλα (Δ.Π.Θ.)

Ὡς υἷὸν γνήσιον καὶ φυσικόν: Πρακτικές υιοθεσίας στην ελληνορωμαϊκή Αίγυπτο.

12.30–12.40: Συζήτηση

12.40–12.50: Διάλειμμα

3^η Συνεδρία – Πρόεδρος: Παύλος Σάρρας

12.50–13.10: Νικολίτσα Γλαράκη (Π.Π.)

Ο Λοιμός στο Θουκυδίδη και το Λουκρήτιο.

13.10–13.30: Σοφία–Δανάη Χρηστίδου (Α.Π.Θ.)

“*Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?*” Ο πρώτος βουκόλος του Θεοκρίτου στις *Εκλογές* του Βιργιλίου.

13.30–13.50: Δημήτριος Γ. Γιοβανόπουλος (Π.Ι.)

Οι άθλοι του Ηρακλή στην τραγωδία *Hercules Furens*: Συγκλίσεις και αποκλίσεις από την αρχαία ελληνική μυθολογική παράδοση.

13.50–14.10: Αλίκη Α. Σάρρα (Α.Π.Θ.)

Σκηνικοί αντικατοπτρισμοί στην *Andria* του Τερεντίου – Η τεχνική των *mirror scenes* στη Δεύτερη και Τέταρτη Πράξη της *Andria*.

14.10–14.30: Συζήτηση

14.30–16.00: ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

4^η Συνεδρία – Πρόεδρος: Αλίκη Σάρρα

16.00–16.20: Ανθοφίλη Καλλέργη (Ε.Κ.Π.Α.)

“*Ille redde age quae deinceps risisti!*”: Ορατιανή Σάτιρα και Γαστρονομία (Σάτιρες 2.4 και 2.8).

16.20–16.40: Ευγενία–Αλεξία Μιχαήλ (Ε.Κ.Π.Α.)

Ο “διάλογος” Λατίνων ποιητών με την Σαπφώ: Το εγκώμιο και ο ψόγος στο c. 51 του Κάτουλλου και την ωδή 1.13 του Ορατίου.

16.40–17.00: Πολυξένη Μαρκούτη (Α.Π.Θ.)

Έμφυλη ρευστότητα και ρωμαϊκή κοινωνία: η περίπτωση του Άττη στο 63 του Κάτουλλου.

17.00–17.15: Συζήτηση

17.15–17.25: Διάλειμμα

5^η Συνεδρία – Πρόεδρος: Δημήτρης Μπακογιάννης

17.25–17.45: Ζωή Καλαμάρα (Α.Π.Θ.)

“*θεός μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ*”: Θεϊκή και ανθρώπινη αιτιότητα στην *Νιόβη* του Αισχύλου.

17.45–18.05: Παναγιώτης Σταματόπουλος (Ε.Κ.Π.Α.)

Σοφοκλέους *Οιδίπους Τύραννος* - *Οιδίπους ἐπὶ Κολωνῶ*. Άρρεν πάσχον σώμα: ιδεολογικές και πολιτικές συνδηλώσεις.

18.05–18.25: Βασίλης Δημογλίδης (Π.Ι.)

Η δραματική λειτουργία της κατάρας (*ἀράς*) στον *Ιππόλυτο* του Ευριπίδη.

18.25–18.40: Συζήτηση

18.40–18.50: Διάλειμμα

6^η Συνεδρία – Πρόεδρος: Παύλος Πιπεριάς

18.50–19.10: Αλέξανδρος Κουρούπης (Α.Π.Θ.)

Ανάγνωση του 4.9 του Προπερτίου: Μια φυλετική και λογοτεχνική προσέγγιση.

19.10–19.30: Μαρία Σακαρέλλου (Π.Ι.)

Δείκτες αφηγηματικής αυτοσυνειδησίας στο προοίμιο της *Θεογονίας* του Ησιόδου.

19.30–19.50: Νικολέτα Ζαμπάκη (Ε.Κ.Π.Α.)

Σύγκριση και διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις στην αρχαία ελληνική φιλολογία: Η πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας από την ιαπωνική τέχνη σχεδίων.

19.50–20.10: Ιφιγένεια Καφετζοπούλου (Ε.Κ.Π.Α.)

Η ρευστότητα του φύλου στην αθέατη πλευρά της αρχαίας τραγωδίας σε διάλογο με τη σύγχρονη ελληνική δραματολογία: το παράδειγμα του Χρύσιππου και του Φαέθοντος.

20.10–20.30: Συζήτηση και λήξη Συμποσίου

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Δήμητρα Καραμήτσου

Υποψήφια Διδάκτωρ – Α.Π.Θ.

dimika91@gmail.com

Συναίσθημα και πάθος στον καλλιμαχικό μύθο του Ερυσίχθονα (*Ύμνος εις Δήμητρα*)

Θέμα της παρούσας εισήγησης είναι η πραγμάτευση του πάθους, ως ευπυλλιακού χαρακτηριστικού του μύθου του Ερυσίχθονα, όπως εμφανίζεται στον καλλιμαχικό *Ύμνο στη Δήμητρα*. Με τον όρο εύπυλλιο αποδίδουμε το εγχείρημα του Καλλιμάχου να πειραματιστεί με τα χαρακτηριστικά του αρχαϊκού έπους και να δημιουργήσει ένα νέο λογοτεχνικό είδος, σύμφωνο με το ανανεωτικό ποιητικό του πρόγραμμα. Ένα από τα χαρακτηριστικά του ευπυλλίου είναι η αποδόμηση των ηρώων, οι οποίοι εγκαταλείπουν την ηρωική τους αίγλη, προβάλλουν την ανθρώπινη φύση τους και εμφανίζονται με πάθη και αδυναμίες. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, με τον όρο πάθος αποδίδονται συναισθήματα, όπως η επιθυμία, η οργή, το θάρρος, ο φθόνος, η χαρά, η φιλία, το μίσος, η ζήλεια, η ντροπή κ.ά.

Με βάση τα παραπάνω, ο καλλιμαχικός μύθος του Ερυσίχθονα έχει χαρακτηριστεί ως μία αστική κωμωδία ηθών και παθών, ένα παραμύθι ανθρωπίνων συμπεριφορών. Πράγματι, πλήθος συναισθημάτων και παθών προβάλλονται από τον Καλλιμάχο, όχι απλώς ως βοηθητικά καλλωπιστικά στοιχεία, αλλά ως σημεία τομής που καθορίζουν και διαμορφώνουν την ποιητική πλοκή. Συγκεκριμένα, η αναίδεια του αυθόρμητου νεαρού Ερυσίχθονα προκαλεί την οργή της αρχικά μειλίχιας και

στοργικής θεάς Δήμητρας, η οποία τον τιμωρεί με το βασανιστικό αίσθημα-συναίσθημα της πείνας. Η ανεξέλεγκτη πείνα του Ερυσίχθονα, ως θεϊκή τιμωρία ντροπιάζει ολόκληρη την οικογένεια και τελικά οδηγεί στον ντροπιαστικό εξευτελισμό και αφανισμό του ίδιου.

Το συναίσθημα στον μύθο του Ερυσίχθονα εμφανίζεται ως χαρακτηριστικό της προσωπικότητας των ηρώων, κίνητρο συμπεριφοράς, θεϊκή τιμωρία και οριστική κατάληξη. Αποτελεί βιολογική αντίδραση και ταυτόχρονα νοητική δραστηριότητα, υφάινει τα ποιητικά γεγονότα γύρω του και υποκινεί τις εξελίξεις.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Cairns, D. 1993. *Aidōs: The Psychology and Ethics of Honour and Shame in Ancient Greek Literature*. Oxford.

Falciai P. B. 1976. 'Per l'interpretazione dell'inno VI di Callimaco.' *Prometheus* 2: 41-66.

Faulkner, A. 2011. 'Fast, Famine, and Feast: Food for thought in Callimachus' 'Hymn to Demeter'.' *HSPH* 106: 75-95.

Feranda, L. 2013. 'Raccogliere briciole alla tavola di Omero: cibo, digiuni e ambiqui bancetti nel mito Greco.' Στο: Cipriani, R., Lombardi Satriani, L.M (επιμ.). *Il cibo e il sacro*. Roma: 29-47.

Harris, W. 2001. *Restraining Rage: The Ideology of Anger Control in Classical Antiquity*. Cambridge.

Σταυρούλα Ντούμα

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια – Α.Π.Θ.

ntoustav@lit.auth.gr

Το ερωτικό στοιχείο στον *Πλόκαμον Βερενίκης* του Καλλιμάχου, *Αΐτια* fr. 110 (Pf.)

Το ιστορικό υπόβαθρο του καλλιμαχικού *Πλοκάμου Βερενίκης* είναι η αφιέρωση στην οποία προέβη η βασίλισσα Βερενίκη Β', ενός βοστρύχου της στο ναό της Αρσινόης-Ζεφυριτίδος, με σκοπό την ασφαλή επιστροφή του συζύγου της, Πτολεμαίου Γ' Ευεργέτη, από τον Λαοδικείο πόλεμο στη Συρία. Η μυστηριώδης εξαφάνιση του πλοκάμου από τον ναό οδήγησε τον αυλικό αστρονόμο Κώνωνα στην ανακάλυψη ενός νέου αστερισμού που επρόκειτο για τον καταστερισμένο βασιλικό βόστρυχο. Ο Καλλιμάχος, λοιπόν, παρουσιάζει τον αποκομμένο πλόκαμο να εξιστορεί *in propria persona* το *αΐτιον* της θεϊκής τοποθέτησής του στο ουράνιο στερέωμα.

Το ποίημα φέρει διάχυτο το ερωτικό στοιχείο εφόσον η ίδια η αναθηματική πράξη της βασίλισσας και το περιεχόμενό της αποτελούσε δημόσια εκδήλωση ερωτικής αγάπης προς τον απελθόντα σύζυγό, ενώ συγχρόνως συμβόλιζε τη μετάβαση της Βερενίκης από το status της παρθένου σε αυτό της συζύγου. Ο πλόκαμος, η αμφίσημη ως προς το γένος αφηγηματική φωνή, αρπάζεται και μεταφέρεται, κατά το πρότυπο αντίστοιχων *καλῶν* και γυναικών, από τον φτερωτό άνεμο Ζέφυρο, απεσταλμένο της αποθεωμένης Αρσινόης. Συνεπώς, η αποθανούσα βασίλισσα καθίσταται ο αρωγός της ουράνιας ανέλιξης του βοστρύχου, έχοντας θεϊκή δράση όμοια με αυτή της Αφροδίτης και της αιγυπτιακής της εκδοχής, Ίσιδας-Χαθόρ, θεαινών ταυτισμένες με τον ερωτισμό. Από την άλλη πλευρά, η αναφορά στην Αριάδνη (fr. 110.59 Pf.: *νύμφης Μινωίδος*) παρέχει επιπρόσθετες εκφάνσεις του ερωτικού συναισθήματος, αυτές της ερωτικής προδοσίας και της ευτυχούς κατάληξης, ενώ παρουσιάζεται ως παράλληλο της εξίσου ταραχώδους ζωής της νέας βασίλισσας. Καταληκτικά, προς το τέλος του σωζόμενου ποιήματος, υπονοείται η ερωτική επιθυμία του πλοκάμου προς την πρώην ιδιοκτήτριά του, καθώς εκφράζει τη δυσαρέσκειά του για τον αποκλεισμό του από την απόλαυση των *γυναικείων μύρων* (fr. 110.78 Pf.) που χρησιμοποιεί πλέον η Βερενίκη με πρόθεση την ερωτική αποπλάνηση, σε αντίθεση με τα *λιτὰ χρίματα* με τα οποία εχρίετο κατά τη διάρκεια της παρθενίας της, όταν ακόμα εκείνος ήταν μέλος της βασιλικής κόμης.

Ελένη Κάλπη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
nenka31@hotmail.gr

Ο τοκετός στα επιγράμματα του έκτου βιβλίου της Παλατινής Ανθολογίας

Στην ανακοίνωσή μας θα επικεντρωθούμε στην ανάδειξη των λατρευτικών πρακτικών που σχετίζονται με τον τοκετό, καθώς και του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζονται τόσο οι γυναίκες που περνούν το μεταβατικό αυτό στάδιο όσο και οι θεές στις οποίες απευθύνονται (Ηρα, Άρτεμις και Ειλείθια) σε επιλεγμένα ελληνιστικά επιγράμματα (4ος π.Χ. - 1ος μ.Χ. αι.) του 6^{ου} βιβλίου της Παλατινής Ανθολογίας. Για τη διευκόλυνση της μελέτης μας, ομαδοποιήσαμε τα επιγράμματα ως εξής: στην πρώτη ενότητα θα σχολιαστούν επιγράμματα τα οποία δεν αναφέρονται σε κάποιο ανάθημα και απλά περιέχουν ένα αίτημα προς την αντίστοιχη θεότητα για την ομαλή διεξαγωγή ενός τοκετού (6.244, 6.273). Στη δεύτερη ενότητα έχουμε επιγράμματα τα οποία εμπεριέχουν τόσο αναφορές σε αναθήματα για τοκετούς που έχουν έρθει εις πέρας, όσο και ευχές για το μέλλον είτε του παιδιού που γεννήθηκε είτε σχετικές με κάποια μελλοντική γέννα (6.146, 6.271). Τέλος, η τρίτη ενότητα περιλαμβάνει επιγράμματα που αφορούν αφιερώσεις ενδυμάτων μετά από τοκετούς

που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί (6.200, 6.201, 6.202, 6.270, 6.272, 6.274). Τα ερωτήματά μας θα στραφούν στο πώς εκφέρονται τα λατρευτικά επίθετα των θεοτήτων και κατά συνέπεια στα γνωρίσματα τα οποία προβάλλονται μέσα από αυτά. Θα σταθούμε επίσης και στον τρόπο με τον οποίο προσδιορίζεται η ταυτότητα των γυναικών που περνούν ή έχουν περάσει τη διαδικασία του τοκετού. Ελπίζουμε πως θα δοθεί κάποια απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα μέσω του σχολιασμού που θα επιχειρήσουμε.

Κωνσταντίνος Κανδύλης

Υποψήφιος Διδάκτωρ – Α.Π.Θ.

kandkons@lit.auth.gr

Επιστολές και αρχαία Ελληνική λογοτεχνία. Η λειτουργία τους στο μυθιστόρημα του Ξενοφώντα Εφέσιου *Εφεσιακά*

Η πρώτη επιστολή που ανιχνεύεται σε λογοτεχνικό έργο βρίσκεται στην έκτη ραψωδία της *Ιλιάδας* (στ. 169 κ.ε.). Επιστολές αναφέρονται στην τραγική ποίηση, κυρίως στον Ευριπίδη, ενώ οι ιστοριογράφοι τις χρησιμοποιούν ως τεκμήρια. Στην κλασική εποχή η επιστολογραφία δεν είχε μεγάλη διάδοση. Στα ελληνιστικά χρόνια οι ρητορικές σχολές σταδιακά την προωθούν και έτσι αναπτύσσεται. Δημιουργούνται εγχειρίδια που περιέχουν κανόνες ορθής συγγραφής επιστολών, καθορίζεται η δομή και το ύφος τους και εκδίδονται διάφορες ψευδεπίγραφες συλλογές. Οι λογοτέχνες συνθέτουν έργα σε επιστολική μορφή.

Επιστολές βρίσκονται εγκιβωτισμένες και στα αρχαία Ελληνικά μυθιστορήματα. Από τα πέντε σωζόμενα, τα *Εφεσιακά*¹ του Ξενοφώντα Εφέσιου περιέχουν τις λιγότερες. Στο δεύτερο βιβλίο τους εγκιβωτίζονται αυτούσιες τρεις. Η πρώτη (2.5.1-2) έχει αποστολέα τη Μαντώ και παραλήπτη τον Αβροκόμη και αποτελεί μια ερωτική εξομολόγηση. Περιέχει έναν τυπικό επιστολικό χαιρετισμό για προσφώνηση και μια απειλή στην κατάληξη. Η απάντηση του Αβροκόμη είναι άμεση. Με μια δεύτερη λιτή και κατηγορηματική επιστολή (2.5.4) αρνείται να υποκύψει στον έρωτά της. Μετά το περιστατικό αυτό η Μαντώ θα τον κατηγορήσει στον πατέρα της με συνέπεια τη φυλάκισή του και τον χωρισμό των δυο πρωταγωνιστών.

Αργότερα το γράμμα της επανέρχεται στην πλοκή: ο πατέρας της το ανακαλύπτει και απελευθερώνει τον πρωταγωνιστή (2.10.1). Η τρίτη και τελευταία επιστολή αποστέλλεται και πάλι από τη Μαντώ στο 2.12.1. Δεν περιέχει κάποιον τυπικό επιστολικό χαιρετισμό, εκφράζει το μίσος της εναντίον της Ανθείας, ενώ θα

---

¹ Ο' Sullivan, J.N. (εκδ.) 2005: *Xenophon Ephesius De Anthia et Habrocome Ephesiacorum Libri V*, Μόναχο.

οδηγήσει τον Αβροκόμη σε νέες περιπέτειες αναζήτησης της αγαπημένης του. Οι τρεις επιστολές των *Εφεσιακών* εγκιβωτίζονται στο μυθιστόρημα επεκτείνοντάς το, προκαλώντας νέες περιπέτειες, ανατρέποντας και προωθώντας την πλοκή του.

Λουλουδένια Βελέντζα

Υποψήφια Διδάκτωρ – Ε.Κ.Π.Α.

lidvelentza@gmail.com

Η νεκροφάνεια στην *Καλλιρόη* και τα *Εφεσιακά*: λαϊκό υπόστρωμα και αποχρώσεις δράματος

Η νεκροφάνεια (*Scheintod*) αποτελεί τυπικό στοιχείο των αρχαίων μυθιστορημάτων και ανιχνεύεται στη λαϊκή και παραμυθική παράδοση. Η παρούσα εισήγηση περιορίζεται στη μελέτη του στοιχείου αυτού στα δύο «προ-σοφιστικά» μυθιστορήματα, την *Καλλιρόη* και τα *Εφεσιακά*. Η *Καλλιρόη* ενταφιάζεται μετά από το λάκτισμα του Χαιρέα και η Ανθία μετά από κατάποση πνυωτικού φαρμάκου που της χορήγησε ο γιατρός Εύδοξος.

Στόχος της εισήγησης είναι, αρχικά, η εξέταση του κάθε επεισοδίου ξεχωριστά υπό το πρίσμα της λαϊκής παράδοσης και, παράλληλα, η διερεύνηση της σχέσης τους με άλλα έργα της εποχής που ανήκουν σε παρεμφερή λογοτεχνικά είδη. Επιπροσθέτως, θα δοθεί έμφαση στη λειτουργία του μοτίβου της νεκροφάνειας στην πλοκή του εκάστοτε έργου και στην προώθηση των περιπετειών καθώς και στη χρήση του ως εργαλείο που ενισχύει την τραγικότητα των ενταφιασμένων ηρωίδων και των προσώπων που εμπλέκονται στις σκηνές αυτές. Οι ηρωίδες εκπίπτουν στη δυστυχία και προσεγγίζουν τον θάνατο εξαιτίας της λανθασμένης εκτίμησης αυτών που τις θεωρούν νεκρές και, παράλληλα, τα οικεία πρόσωπα θρηνούν γι' αυτές, ενώ είναι ζωντανές. Συνεξετάζοντας λοιπόν όλα τα παραπάνω είναι δυνατόν να διαπιστώσουμε ότι, παρά το γεγονός πως η σκηνή των *Εφεσιακών* φαίνεται να σχετίζεται με την αντίστοιχη σκηνή της *Καλλιρόης*, ο εκάστοτε μυθιστοριογράφος εμπλουτίζει και αναπτύσσει το υλικό του με διαφορετικό τρόπο.

Δημήτρης Βιτάλης

Υποψήφιος Διδάκτωρ – Πανεπιστήμιο Κύπρου

vitalis.dimitris@ucy.ac.cy

Κοινωνία και γάμος στα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης

Αντικείμενο της εισηγήσεως αποτελεί η παρουσίαση του γάμου, μέσα από τα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης. Μεταξύ των 4.216 επιγραφών που περιλαμβάνονται στην έκδοση των Σ. Δάκαρη – Ι. Βοκοτοπούλου – Α. – Φ. Χριστίδη, *Τα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης των ανασκαφών Δ. Ευαγγελίδη. Α' Επιγραφές 1-2220, Β'. Επιγραφές 2221-4216*, Αθήναι 2013, οι 121 αφορούν σε ιδιωτικά ερωτήματα περί γάμου.

Κατ' αρχάς παρουσιάζεται το *ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλήσι χρηστηρίων* μαντείο της Δωδώνης και η μεγάλη απήχησή του, πληροφορίες περί της λατρείας του ιερού ζεύγους στην περιοχή, καθώς και σύντομη ανασκόπηση της ιστορίας της Δωδώνης. Αναφέρονται οι ποικίλοι τρόποι χρησιμοδοσίας, με ιδιαίτερη έμφαση στα χρηστήρια ελάσματα και ζητήματα χρονολογήσεως των περί γάμου επιγραφών, οι οποίες καλύπτουν ευρεία χρονική περίοδο περίπου δύομισι αιώνων.

Στο κύριο μέρος συζητείται το θέμα του γάμου και η μεγάλη σημασία που είχε στην αρχαία Ελλάδα, καθώς και οι κοινωνικές, νομικές και θρησκευτικές του παράμετροι, όπως διαφαίνονται, κυρίως, από τα χρηστήρια ελάσματα.

Παρατίθεται το βασικό λεξιλόγιο των ιδιωτικών ερωτημάτων, μέσα από την απομόνωση στερεοτύπων εκφράσεων, οι οποίες επανέρχονται ποικιλοτρόπως στο σύνταγμα των επιγραφών με θέμα τον γάμο.

Τέλος, βάσει χρονολογικού πίνακα που κατήρτισα, εκτίθενται τα νέα στοιχεία που προκύπτουν για τη χρονολόγηση, τις διαλέκτους και τα αλφάβητα των ελασμάτων.

Κλεανθή Τίρλα

Υποψήφια Διδάκτωρ – Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

kleatir@yahoo.gr

Ως *νιδόν γνήσιον και φυσικόν*: Πρακτικές υιοθεσίας στην ελληνορωμαϊκή Αίγυπτο

Η υιοθεσία ως εναλλακτικός τρόπος απόκτησης απογόνων φαίνεται ότι δεν είναι μόνο μία σύγχρονη συνήθεια, αλλά απασχολούσε και τους ανθρώπους της αρχαιότητας. Στοιχεία για την υιοθεσία στην κλασική Αθήνα μπορεί να αντλήσει κανείς κυρίως από τους ρητορικούς λόγους του Ισαίου, ο οποίος, επιθυμώντας να επιλύσει τα κληρονομικά ζητήματα ευκατάστατων ατόμων,

επικαλείται τον νόμο περί υιοθεσίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον όμως παρουσιάζει η περίπτωση της ελληνορωμαϊκής Αιγύπτου, στην οποία οι πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις οδηγούν σε ενδιαφέρουσες κοινωνικές και ιδεολογικές οσμώσεις που απεικονίζονται σε διάφορες πλευρές της καθημερινότητας των κατοίκων της. Είναι γεγονός ότι η υιοθεσία στην ελληνορωμαϊκή Αίγυπτο έχει αποτελέσει το επίκεντρο έρευνας αρκετών μελετητών, οι οποίοι ασχολήθηκαν με την προέλευση του θεσμού, όπως αυτός απεικονίζεται στα παπυρικά έγγραφα της εποχής. Κάποιοι τάσσονται υπέρ της ελληνικής καταγωγής της υιοθεσίας, ενώ κάποιοι άλλοι διακρίνουν στοιχεία που προσιδιάζουν περισσότερο στις συνήθειες της φαραωνικής Αιγύπτου ή των λαών της Ανατολής. Η μελέτη αυτή, λοιπόν, έχοντας ως βάση τις μαρτυρίες των ελληνικών παπυρικών κειμένων, επικεντρώνεται στις πρακτικές υιοθεσίας που εφαρμόζονταν στην ελληνορωμαϊκή Αίγυπτο και αναζητά απαντήσεις σχετικά με τις καταβολές της. Βασική πηγή πληροφοριών αποτελούν τα αντίστοιχα συμβόλαια υιοθεσίας, αξιοσημείωτη όμως είναι και η συχνότητα των αναφορών σε θετά τέκνα, οι οποίες ανιχνεύονται σε έγγραφα πέραν των συμβολαίων, γεγονός που δημιουργεί εύλογες απορίες για τη συνήθεια της υιοθεσίας και για τη μορφή που αυτή μπορούσε να πάρει. Επιπλέον, αν δεχτεί κανείς ότι η υιοθεσία στην τυπική της μορφή αφορούσε μόνο τους ευκατάστατους κατοίκους της ελληνορωμαϊκής Αιγύπτου, μπορεί ταυτόχρονα να αναρωτηθεί για την τύχη των φτωχότερων ατόμων που όδευαν άτεκνοι προς τα γηρατειά. Μέσα από τη διερεύνηση των επιλογών που είχαν στη διάθεσή τους τα άτεκνα ζευγάρια, η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στο να παρουσιάσει τη φύση της υιοθεσίας και να καθορίσει τις διάφορες μορφές της.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Corbier, M. (επιμ.) (1999) *Adoption et Fosterage*, Paris.
- Cox, C-A. (1997) *Household Interests. Property, Marriage Strategies, and Family Dynamics in Ancient Athens*, New Jersey.
- Eyre, C. J. (1992) "The Adoption Papyrus in Social Context", *JEA* 78: 207-221.
- Gardiner, A.H. (1941) "Adoption Extraordinary", *JEA* 26: 23-29.
- Harris, E.M. (1996) "A Note on Adoption and Deme Registration", *Tyche* 11: 123-127.
- Harris, W.V. (1994) "Child Exposure in the Roman Empire", *JRS* 84: 1-22.
- Harrison, A.R.W. (1968) *The Law of Athens. The Family and Property*, Vol.1, Oxford.
- Huebner, S.R. (2013) *The Family in Roman Egypt. A Comparative Approach to Intergenerational Solidarity and Conflict*, New York.
- Kuryłowicz, M. (1983) "Adoption on the Evidence of the Papyri", *JJP* 19: 61-75.
- Lindsay, H. (2009) *Adoption in the Roman World*, New York.
- Rawson, B. (επιμ.) (1991) *Marriage, Divorce, and Children in Ancient Rome*, New York.
- _____ (2003) *Children and Childhood in Roman Italy*, New York.

- _____ (επιμ.) (2011) *A Companion to Families in the Greek and Roman Worlds*, Malden.
- Rubinstein, L. (1993) *Adoption in IV. Century Athens*, Copenhagen.
- Stavrianopoulou, E. (1993) “Die Frauenadoption auf Rhodos”, *Tyche* 8: 177-188.
- Taubenschlag, R. (1916) “Die Patria Potestas im Recht der Papyri”, *ZRG* 37: 177-230.
- _____ (1955) *The Law of Greco-Roman Egypt in Light of the Papyri. 332 B.C. - 640 A.D.*, Warsaw.
- Walser, A. V. (2004) “Θυγατροθεσία - Ein neues Zeugnis aus Kaunos für die Adoption von Frauen”, *EA* 37: 101-106.

Νικολίτσα Γλαράκη

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια – Πανεπιστήμιο Πατρών
nikolglaria@gmail.com

Ο Λοιμός στο Θουκυδίδη και το Λουκρήτιο

Η εργασία αυτή μελετά συγκριτικά από δομική, νοηματική και λεξιλογική άποψη την περιγραφή του λοιμού στο Θουκυδίδη και το Λουκρήτιο. Στο μεν Θουκυδίδη θα εστιάσουμε στο δεύτερο βιβλίο των *Ιστοριών* του και πιο ειδικά στις παραγράφους 47-54 και στο Λουκρήτιο στους στίχους 1138-1286 από το 6^ο βιβλίο του *De rerum Natura*. Ορισμένα από τα στοιχεία που αξίζει κανείς να επισημάνει είναι η περιγραφή της πορείας της νόσου στο εσωτερικό του ανθρώπινου σώματος, καθώς και οι διαστάσεις που λαμβάνει το εν λόγω φαινόμενο τόσο σε επίπεδο σωματικό και ψυχολογικό αλλά και κοινωνικό ευρύτερα. Επίσης, είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι ο Λουκρήτιος μεταφράζει σχεδόν κατά λέξη το Θουκυδίδη, και για το λόγο αυτό θα αναφέρουμε κυρίως όσα στοιχεία αποτελούν αλλαγές ή προσθήκες του Λουκρήτιου. Ορισμένοι μάλιστα μελετητές αναφέρουμε ενδεικτικά τους: Ernout και Robin οι οποίοι προβάλλουν εικασίες, όπως λόγου χάρη την ύπαρξη μιας λατινικής μετάφρασης για το ελληνικό κείμενο την οποία φαίνεται πως συμβουλευτήκε ο Λουκρήτιος κατά την περιγραφή του λοιμού στο *DRN*. Στην περίπτωση αυτή οι παρανοήσεις του Λουκρήτιου οφείλονται στο ότι δεν μελέτησε ο ίδιος το αρχαίο ελληνικό κείμενο, αλλά μία λατινική μετάφραση αυτού, οπότε τα όποια λάθη είναι δικαιολογημένα. Μήπως, όμως, είναι αναγκαίο να λάβουμε υπόψη μας τα κίνητρα του κάθε συγγραφέα; Μήπως, δηλαδή, υπάρχει στόχευση πίσω από τη διαφορετική έστω και εν μέρει περιγραφή του λοιμού στο Λουκρήτιο και επομένως βάσει αυτού να κρίνουμε υπό άλλη βάση τις όποιες «αστοχίες»;

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Bright, D.F. (1971), “The plague and the Structure of *De rerum Natura*,” *Latomus* 30: 607-632.
- Commager, H.S. (2007), “Lucretius’ Interpretation of the Plague” στο *Oxford Reading in Lucretius*, ed. M. Gale, Oxford.
- Farrell, J. (2007), “Lucretian Architecture: The structure and Argument of the DRN” στο *Cambridge Companion to Lucretius*, eds. S. Gilepsie και P. Hardie.
- Finley, J. H., (2010⁹), *Θουκυδίδης*, μετάφρ. Τ. Κουκουλιός, Αθήνα: εκδόσεις Παπαδήμα.
- Fowler, P. (2007), “Lucretian Conclusions” στο *Oxford Reading in Lucretius*, ed. M. Gale, Oxford.
- Liddel, H.G. και Scott R., (ανατύπωση 1997) *Μέγα λεξικόν της ελληνικής γλώσσης*, μετάφρ. Μόσχου Ξ., Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος «Ι. Σιδέρης».
- Morgan, Th. E. (1994), “Thucydides’ Description of the Great Plague at Athens,” *Transactions of the American Philological Association* 124: 197-209.
- Muller, G. (2007), “The conclusions of the Six Books of Lucretius” στο *Oxford Reading in Lucretius*, ed. M. Gale, Oxford.
- Page, D. L. (1987- 1953), “Thucydides’ Description of the Great Plague at Athens,” *The Classical Quarterly, New Series* 3: 97-119.
- Σκουτερόπουλος, Ν. Μ., *Θουκυδίδη Ιστορία*. Αθήνα: εκδόσεις Πόλις, 2011.
- West, D. (2007), “Lucretius and Epic” στο *Oxford Reading in Lucretius*, ed. M. Gale, Oxford.

Σοφία–Δανάη Χρηστίδου

Υποψήφια Διδάκτωρ – Α.Π.Θ.

heddanor@gmail.com

“*Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?*”. Ο πρώτος βουκόλος του Θεοκρίτου στις *Εκλογές του Βιργιλίου*

Το θέμα της απουσίας και της παρουσίας, κεντρικό στη βουκολική ποίηση του Βιργιλίου, είναι εγγενές στο βουκολικό είδος ήδη από το πρώτο, προγραμματικό *Ειδύλλιο* του Θεοκρίτου, «ευρητή» του βουκολικού είδους. Εκεί ακούγονται τα «*Δάφνιδος ἄλγεα*», το τραγούδι που αφορά τον θάνατο του αρχετυπικού βουκόλου Δάφνι που αποχωρεί από τον βουκολικό κόσμο εγγυώμενος παράλληλα τη συνέχεια του βουκολικού είδους. Ο Βιργίλιος, συνομιλώντας με το θεοκρίτειο πρότυπο, προσαρμόζει την ιστορία στα μέτρα της ρωμαϊκής πραγματικότητας και του δικού του ποιητικού προγράμματος. Ο Δάφνις, ήρωας του πρώτου *Ειδυλλίου*, εμφανίζεται (σαφώς ή υπαινικτικά) στα ποιήματα του Βιργιλίου που πραγματεύονται την αποσταθεροποίηση του βουκολικού κόσμου, σε χωρία που

ενδείκνυνται για αναστοχασμό πάνω στην ποιότητα και τη λειτουργικότητα της βουκολικής ποίησης, και πολλές φορές βρίσκονται σε νευραλγικά σημεία της συλλογής. Ειδικότερα, η ιστορία του Δάφνι γίνεται αντικείμενο εκτενούς πραγμάτευσης στο τέλος των δύο «μισών» της συλλογής. Στην πέμπτη *Εκλογή* ο Μόμπος τραγουδά τον θάνατο του Δάφνι, και ο γηραιότερος Μενάλκας τραγουδά την αποθέωση και τον καταστερισμό του, και αναγγέλλει την επίγεια λατρεία του. Στο τελευταίο ποίημα της συλλογής ο Δάφνις δεν εμφανίζεται, ωστόσο η *Εκλογή* αποτελεί την πιο πλήρη ανασκευή του πρώτου *Ειδυλλίου*, με τον Γάλλο να υποφέρει ένα αντίστοιχο ερωτικό πάθος, μέσα σε ένα αντίστοιχο σκηνικό. Χαρακτηριστικά του θεοκρίτειου ήρωα, βέβαια, εμφανίζονται και σε άλλους, ήσσονες χαρακτήρες των *Εκλογών*, ακόμη κι όταν ο παραλληλισμός δεν αναφέρεται ρητά, με στόχο την άρθρωση μεταποιητικών στοχασμών. Ο Δάφνις, συνεπώς, ήρωας σημαίων για το βουκολικό είδος λόγω της προεξάρχουσας θέσης που του έδωσε ο Θεόκριτος και του χαρακτήρα του ως ήρωα που αναχωρεί, χρησιμοποιείται ως δείκτης ειδολογικής ταυτότητας στην ποίηση του Βιργιλίου, ώστε ο Ρωμαίος ποιητής να δηλώσει τη στάση που ο ίδιος επιθυμεί να κρατήσει απέναντι στη βουκολική παράδοση.

Δημήτριος Γ. Γιοβανόπουλος

Μεταπτυχιακός Φοιτητής – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Dimitris.G.Giovanopoulos@gmail.com

Οι άθλοι του Ηρακλή στην τραγωδία *Hercules Furens*: Συγκλίσεις και αποκλίσεις από την αρχαία ελληνική μυθολογική παράδοση

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη του θέματος των Άθλων του Ηρακλή στην τραγωδία *Hercules Furens* του Σενέκα. Αρχικά θα γίνει μία προσπάθεια εντοπισμού και συλλογής των διάσπαρτων, στο ατινικό κείμενο, χωρίων που εν τέλει παραπέμπουν στο περιεχόμενο του εκάστοτε κατορθώματος. Στη συνέχεια θα μελετηθούν οι άθλοι ως προς τις συγκλίνουσες και αποκλίνουσες τροχιές με τον βασικό κανόνα των δώδεκα, όπως διαμορφώθηκε από την παράδοση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Επιπλέον πρόκειται να γίνει αναφορά τόσο στα Πάρεργα (τις περιπέτειες του Ηρακλή κατά τη διάρκεια των δώδεκα άθλων) όσο και στους αγώνες του ενάντια στους Γίγαντες στο πλευρό των θεών. Με την ανακοίνωση αυτή θα γίνει κατανοητή η πρόσληψη της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας και πιο συγκεκριμένα του ηρωικού κύκλου του Ηρακλή, αλλά και το προσωπικό στίγμα του Σενέκα σε μία προϋπάρχουσα μυθολογική αφήγηση. Στο μεγαλύτερο μέρος της ανακοίνωσης θα επιχειρηθεί η σύγκριση των άθλων όπως τους παραδίδει ο Σενέκας, με τα κείμενα των Απολλοδώρου, Ευριπίδη, Πινδάρου, Στράβωνα και Πausανία και

τα εκάστοτε χωρία, στα οποία φαίνεται πως ασχολούνται με τα κατορθώματα του Ηρακλή.

Αλίκη Α. Σάρρα

Υποψήφια Διδάκτωρ – Α.Π.Θ.

alikisarra@gmail.com

Σκηνικοί αντικατοπτρισμοί στην *Andria* του Τερεντίου – Η τεχνική των *mirror scenes* στη Δεύτερη και Τέταρτη Πράξη της *Andria*

Ο κριτικός λόγος έχει επιχειρήσει να προσεγγίσει την *Andria* του Τερεντίου, αλλά και το κωμικό είδος εν γένει με βάση δομικές τεχνικές με όρους διακειμενικότητας και ενδοκειμενικότητας. Η τεχνική των *mirror scenes* αποτελούσε δομικό χαρακτηριστικό της Αθηναϊκής τραγωδίας του 5^{ου} αι., η οποία διαμόρφωσε τη δομή, τις πλοκές και τη χαρακτηρισολογία των κωμωδιών του Μενάνδρου. Πιθανότατα αυτή επηρέασε και τους Ρωμαίους κωμωδιογράφους, Πλάυτο και Τερέντιο, καθότι τα πρότυπα των κωμωδιών τους ήταν ελληνικά. Στην πρόσληψη της κωμωδίας ως συνόλου γίνεται κατανοητή η εφαρμογή των *mirror scenes*, εφόσον προϋποθέτει δυο συγκρινόμενα στοιχεία. Μέσα από τους παραλληλισμούς, τις αναλογίες, τις ομοιότητες και τις επαναλήψεις εντός του ίδιου έργου έρχονται στην επιφάνεια και οι εκάστοτε διαφορές. Η τεχνική των *mirror scenes* εφαρμόστηκε στη *Mostellaria* του Πλάυτου από την Κατερίνα Φιλιππίδη (1999), *Contrasting houses, contrasting values: an interpretation of Plautus' Mostellaria based on mirror scenes*, όπου η συμμετρική οργάνωση της σκηνικής δράσης και οι αντιτιθέμενες αξίες με εκπροσώπους τα δυο σπίτια της σκηνης και τους ιδιοκτήτες τους καθορίζουν τη σύνθεση της κωμωδίας.

Σκοπός της ανακοίνωσης αυτής είναι να εφαρμοστεί η τεχνική των *mirror scenes* στην *Andria* του Τερεντίου, συγκεκριμένα στη Δεύτερη και Τέταρτη Πράξη της κωμωδίας, και να διερευνηθούν τα εξής ερωτήματα:

- i. Στις δυο Πράξεις εμφανίζονται συγκεκριμένοι χαρακτήρες, οι οποίοι εκπροσωπούν τα *doubles* της κωμωδίας. Πώς εξελίσσονται οι χαρακτήρες σ' αυτές τις Πράξεις με βάση την τεχνική των *mirror scenes*; Υπάρχει αναλογία ή αντιπαράθεση μεταξύ τους;
- ii. Υπάρχουν γλωσσικές αντιστοιχίες που να ισχυροποιούν το επιχείρημα πως ο Τερέντιος εφαρμόζει την τεχνική αυτή στη συγκεκριμένη κωμωδία;
- iii. Υπάρχει επανάληψη δομικών μοτίβων εντός των δυο Πράξεων;
- iv. Συμβάλλουν τα *mirror scenes* στην πληρέστερη πρόσληψη της κωμωδίας από τον θεατή και μετέπειτα από τον αναγνώστη;

Ανθοφίλη Καλλέργη

Υποψήφια Διδάκτωρ – Ε.Κ.Π.Α.

kallan@hotmail.gr

“Illa redde age quae deinceps risisti!”: Ορατιανή Σάτιρα και Γαστρονομία (Σάτιρες 2.4 και 2.8)

Σκοπός της παρουσίασης είναι να αναδείξει τις επιδράσεις που έχει δεχτεί η σάτιρα του Ορατίου από τη *fabula palliata* και ιδιαίτερα από τις κωμωδίες του Πλάουτου και του Τερεντίου, τόσο μέσα από τον τρόπο που αξιοποιεί ο Οράτιος τον *locus communis* του συμποσίου και του φαγητού, όσο και μέσα από τον τρόπο με τον οποίο εμφανίζονται οι τυπικοί χαρακτήρες της ρωμαϊκής κωμωδίας στην ορατιανή σάτιρα. Το φαγητό εν γένει αποτελεί βασική θεματολογία της κωμωδίας, γιατί συνιστά σημαντικό κομμάτι του πολιτισμού του εκάστοτε λαού και της καθημερινότητάς του, από την οποία άλλωστε αφορμάται σε μεγάλο βαθμό το συγκεκριμένο λογοτεχνικό είδος. Ουσιαστικά, η γαστρονομία συνιστά ένα βασικό μέσο χάρη στο οποίο η κωμωδία καταφέρνει να περάσει στο κοινό μηνύματα για την πολιτική, την κοινωνική, την αγροτική, αλλά και τη θρησκευτική ζωή τόσο της Αθήνας, όσο και των υπόλοιπων ελληνικών πόλεων, καθώς και ορισμένων ξένων κρατών. Μελετώντας συνεπώς τις Σάτιρες 2.4 και 2.8 του δευτέρου βιβλίου των *Sermones* του Ορατίου, διαπιστώνεται εντέλει ότι οι χαρακτήρες οι οποίοι εμφανίζονται αποτελούν σατιρικές φωνές-*personae* πίσω από τις οποίες κρύβεται ο ίδιος ο ποιητής, με στόχο αφενός να στηλιτεύσει πολλές καταστάσεις στη σύγχρονη του Ρώμη κι αφετέρου να αυτοσαρκαστεί, αλλά και να νουθετήσει τους αναγνώστες του σχετικά με διάφορες πτυχές της καθημερινής τους ζωής, στόχο που είχε εξίσου και η *fabula palliata* με την οποία συνδιαλέγεται άμεσα ο δημιουργός στα συγκεκριμένα ποιήματα.

Ευγενία–Αλεξία Μιχαήλ

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια – Ε.Κ.Π.Α.

eugeniamixahl18@gmail.com

Ο “διάλογος” Λατίνων ποιητών με την Σαπφώ: Το εγκώμιο και ο ψόγος στο c. 51 του Κάτουλλου και την οδή 1.13 του Ορατίου

Η Σαπφώ, η κατεξοχήν ποιήτρια της αρχαιότητας, έχει αφήσει ανεξίτηλο το στίγμα της στην παγκόσμια λογοτεχνική κληρονομιά, “γονιμοποιώντας” ανά τους αιώνες καλλιτέχνες απ’ όλον τον κόσμο, από τον Κάτουλλο ως τον Baudelaire και όχι μόνο. Αντικείμενο της παρούσας εισήγησης αποτελεί η πρόσληψη

του αποσπάσματος 31 LP από τους Λατίνους ποιητές, Κάτουλλο και Οράτιο. Συγκεκριμένα, θα μας απασχολήσει η επίδραση του ποιήματος αυτού στο c. 51 του Κάτουλλου και στο c. 1.13 του Ορατίου, με βάση τους τρόπους του εγκωμίου και του ψόγου.

Όπως θα διαφανεί, το έργο του Κάτουλλου προσλαμβάνει το σαπφικό απόσπασμα περισσότερο μονοσήμαντα από το αντίστοιχο του Ορατίου, διατηρώντας το σκηνικό, το ερωτικό τρίγωνο, τα πρόσωπα και ως έναν βαθμό την εικονοποιία της συμπτωματολογίας του προτύπου, πρωτοτυπώντας, όμως, στην ανάμειξη των τρόπων του εγκωμίου και του ψόγου. Διατηρώντας δηλαδή το ήδη υπάρχον στο απ. 31 LP εγκώμιο της γυναίκας και επενδύοντας σε αυτό το επιπλέον στοιχείο της μομφής του ίδιου του ποιητικού υποκειμένου.

Η ωδή 1.13 του Ορατίου, επεμβαίνει στο πρότυπο του δημιουργώντας μια πιο πολυσήμαντη διαπλοκή των λυρικών τρόπων του εγκωμίου και του ψόγου, η οποία αντικατοπτρίζεται και στην διαπλοκή των σχέσεων μεταξύ των προσώπων που συνιστούν το ερωτικό τρίγωνο του ποιήματος. Ο Οράτιος, ξεκινά το ποίημα με ένα εγκώμιο για τον αντίζηλο του, το οποίο αποτελεί γενεσιουργό αιτία του ψόγου απέναντι του. Στη συνέχεια, αποδομεί τον επαινετικό του λόγου για την ποθητή γυναίκα “εμβολιάζοντας” τον με αποδοκιμαστικά σχόλια εναντίον της, φτάνοντας στο τέλος να διαπλέξει έναν καθαρόαιμο μακαρισμό με μία μομφή απέναντι σε όλα τα πρόσωπα που νωρίτερα επαινέθηκαν και ψέχθηκαν, μεμφόμενος ουσιαστικά τον ίδιο του τον εαυτό σε τόνο αυτοειρωνικό.

Πολυξένη Μαρκούτη

Υποψήφια Διδάκτωρ – Α.Π.Θ.

markouti@hotmail.gr

Έμφυλη ρευστότητα και ρωμαϊκή κοινωνία: η περίπτωση του Άττη στο 63 του Κάτουλλου

Οεματικός πυρήνας του ποιήματος 63 του Κάτουλλου είναι ο μύθος του Άττη και της Κυβέλης, η λατρεία της οποίας ενσωματώθηκε στην ελληνορωμαϊκή κουλτούρα κατά την ελληνιστική εποχή. Στην κατουλλική εκδοχή του μύθου ο Άττης είναι ένας νεαρός άνδρας ελληνικής καταγωγής, ο οποίος εγκαταλείπει τον πρότερο βίο του για να αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στη λατρεία της Κυβέλης. Στο μυστηριακό, αχαρτογράφητο σκηνικό του φρυγικού δάσους αποκηρύσσει την ανδρική ταυτότητα κυριευμένος από ιερή μανία και εκ των υστέρων συνειδητοποιεί την τραγικότητα του λάθους του, καθώς και το αναπόδραστο της επιλογής του. Η μετάβαση του Άττη από το ένα φύλο (βιολογικό και κοινωνικό) στο άλλο πραγματοποιείται στο πλαίσιο ενός θρησκευτικού τελετουργικού, το οποίο

αντιστρέφει τους κοινωνικούς ρόλους αρσενικού- θηλυκού με τρόπο που παραπέμπει στην μπαχτινική ερμηνεία του καρναβαλιού και την ανατροπή της «κανονικότητας» που συντελείται κατά τη διάρκειά του. Σύμφωνα με ψυχαναλυτικές και φεμινιστικές προσεγγίσεις η αποκήρυξη της ανδρικής ταυτότητας από τον Άττη ερμηνεύεται ως απόρριψη των παραδεδομένων έμφυλων ταυτοτήτων και κοινωνικών ισορροπιών που ισχύουν στον ελληνορωμαϊκό αστικό χώρο. Ενταγμένη στα ευρύτερα κοινωνικοπολιτικά συμφραζόμενα, η αντίθεση ανάμεσα στις δύο ταυτότητες αποκαλύπτει βαθύτερους συμβολισμούς (ανθρωπολογικούς, πολιτικούς, πολιτισμικούς) που συναρτώνται άμεσα με τη ρωμαϊκή κοινωνική ιδεολογία. Η κυριαρχία της θηλυκής ταυτότητας και η υποταγή του Άττη στον ζυγό της Κυβέλης λειτουργεί αφενός ως προανάκρουσμα του μοτίβου του *servitium amoris* που απαντά στη ρωμαϊκή ελεγεία, αφετέρου ως μεταφορά για την πολιτική και κοινωνική αποσταθεροποίηση της ρωμαϊκής *res publica* κατά την τελευταία φάση της.

Ζωή Καλαμάρα

Υποψήφια Διδάκτωρ – Α.Π.Θ.
zkalamara@gmail.com

“θεός μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ”: Θεϊκή και ανθρώπινη αιτιότητα στην *Νιόβη* του Αισχύλου

Στον κόσμο του Αισχύλου υπάρχει μια λεπτή ισορροπία μεταξύ της θεϊκής νομοτέλειας και της ευθύνης του ίδιου του ανθρώπου για τις πράξεις του. Η θεϊκή δικαιοσύνη είναι κραταιά και εφαρμόζεται δίχως εξαιρέσεις, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως οι θνητοί απαλλάσσονται από την ευθύνη των επιλογών τους. Το ήθος του κάθε ανθρώπου υποκινεί τις αποφάσεις και τις πράξεις του, οι οποίες οδηγούν τελικώς στην επιβολή της δικαιοσύνης και στην διατήρηση της अपαρασάλευτης θεϊκής νομοτέλειας.

Στην αποσπασματικά σωζόμενη *Νιόβη*, την σκληρή τιμωρία της πολύτεκνης βασίλισσας επιφέρει η προσβλητική συμπεριφορά της απέναντι στην θεά Λητώ. Οι θεοί στερούν από την Νιόβη τα παιδιά της και συντρίβουν την ευτυχισμένη ζωή της με αμετάκλητο τρόπο. Ωστόσο, στο απ. 154a διαφαίνεται μια αμφισβήτηση της ευθύνης του ανθρώπου και μια προσπάθεια μεταφοράς της ενοχής στους «φθονερούς» θεούς. Το ομιλούν πρόσωπο κατηγορεί τους θεούς πως φυτεύουν έναν σπόρο ενοχής στους ανθρώπους για να έχουν έπειτα δικαιολογία να τους συντρίψουν. Η αναφορά στην επιθυμία των θεών να διαλύσουν συθέμελα μια οικογένεια, φέρνει στον νου τα προγονικά αμαρτήματα που βαρύνουν τον οίκο της Νιόβης. Μοιάζει πιθανόν οι θεοί να θέλουν να καταστρέψουν την ευτυχισμένη οικογένεια της εξ αιτίας των λαθών του

πατέρα της, του θεομάχου Ταντάλου. Εύλογα προκύπτει η υπόθεση πως -και- η προγονική ενοχή είναι η αιτία της συμφοράς της Νιόβης.

Επαληθεύεται, έτσι, η αξεδιάλυτη σχεδόν διαπλοκή ανθρώπινης και θεϊκής αιτιότητας στην αισχύλεια δραματουργία. Η Νιόβη φέρει στους ώμους της τα σφάλματα του πατέρα της, εξ αιτίας των οποίων δεν προβλέπεται, βάσει της θεϊκής νομοτέλειας, να ευτυχήσει. Συγχρόνως, όμως, σφάλλει και η ίδια με δική της και μόνον ευθύνη, και το δικό της σφάλμα είναι αυτό που θέτει σε κίνηση την θεόσταλη τιμωρία, εξασφαλίζοντας, παράλληλα, την εφαρμογή της θεϊκής δικαιοσύνης.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Gantz, T. (1981), "Divine Guilt in Aischylos" *CQ* 31 (1), 18-32.

Lloyd-Jones, H. (1971), *The Justice of Zeus*. Berkeley.

Mette, H.J. (1963), *Der Verlorene Aischylos*. Berlin.

Moreau, A. (1995), "La Niobé d' Eschyle: quelques jalons" *REG* 108, 288-307.

Sommerstein, A.H. (2010), *The Tangled Ways of Zeus and Other Studies In and Around Greek Tragedy*. New York.

Taplin, O. (1972), "Aeschylean Silences and Silences in Aeschylus" *Harvard Studies in Classical Philology* 76, 57-97.

Παναγιώτης Σταματόπουλος

Μεταπτυχιακός Φοιτητής – Ε.Κ.Π.Α.

pan_stam@hotmail.com

Σοφοκλέους *Οιδίπους Τύραννος* - *Οιδίπους επί Κολωνῶ*. Άρρεν πάσχον σώμα: ιδεολογικές και πολιτικές συνδηλώσεις.

Στόχος της παρούσης εισήγησης είναι να καταδείξει δυνάμει ιδεολογικές και πολιτικές συνδηλώσεις -σε επίπεδο τόσο αμιγώς θεωρητικό και πολιτικής φιλοσοφίας όσο και σύγχρονης αθηναϊκής πολιτικής και πρακτικής-, οι οποίες είναι δυνατόν να απορρέουν από τις δύο περί Οιδίποδος σοφόκλειες τραγωδίες -τον *Οιδίποδα Τύραννον* και τον *Οιδίποδα επί Κολωνῶ*-, ειδικότερα όμως μέσα από τους πλέον βασικούς άξονες του οιδιπόδειου μύθου, οι οποίοι συνιστούν και τα πλέον τυπικά χαρακτηριστικά της ταυτότητας του ήρωος. Τέτοιους άξονες αποτελούν η εν τη γεννήσει και συν τη γενέσει σωματική κάκωση των ποδών του Οιδίποδος και η έκθεσή του ως βρέφους στον Κιθαιρώνα, η πατροκτονία, η αιμομιξία, καθώς και το μίasma που απορρέει από τις οιδιπόδειες αυτές συμφορές και οι ακραίες συνέπειες των τελευταίων, ήτοι η αυτοτύφλωση του ήρωος, η πτώση του από το *status* του βασιλιά σε εκείνο του εξόριστου και απόλιδος επαίτη, η άθλια εξωτερική του εμφάνιση και το ταλαιπωρημένο και κουρελιασμένο σώμα του, το γήρας του και η

τύχη του νεκρού του σώματος, μετά τον θάνατό του. Όλα τα ως άνω είναι δυνατόν να αποτελούν όψεις και μετασχηματισμούς του άρρενος πάσχοντος σώματος, που αποτελεί έναν ευρύτερο ενιαίο σημαντικό και σημασιολογικό κώδικα της σοφόκλειας τραγωδίας και ποιητικής τέχνης. Οι δείκτες, όμως, αυτοί της σωματικότητας είναι δυνατόν να είναι επιπλέον φορτισμένοι με ποικίλες συνδηλώσεις.

Έτσι, η παρούσα πρόταση επιχειρεί να διεξέλθει τη δυνατότητα μίας ιδεολογικής και πολιτικής ερμηνευτικής ανάγνωσης του σώματος ή ορισμένων σωματικών χαρακτηριστικών και περιγραφών του πάσχοντος σοφόκλειου Οιδίποδος, στο πλαίσιο του ευρύτερου πολιτικού περικειμένου και συγκεκριμένου της τραγωδίας εν γένει, και με αρκετούς, για τούτο, ιστορικούς παραλληλισμούς, δεδομένου άλλωστε ότι μέσω του μύθου και της σκηνικής του, ήτοι της εν θεάτρω, (ανα)παράστασης ανακαλώνται ενίοτε απώτατες βεβιωμένες μνήμες που έχουν εγχαραχθεί στο συλλογικό ασυνείδητο της πόλης -εν προκειμένω, της Αθήνας του 5ου π.Χ. αιώνας- ως συλλογικού, κοινωνικού και κοινοτικού, καθώς και πολιτικού, σώματος.

Βασίλης Δημογλίδης

Μεταπτυχιακός Φοιτητής – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

basilisdimo@gmail.com

Η δραματική λειτουργία της κατάρας (άρᾶς) στον *Ιππόλυτο* του Ευριπίδη

Στον Πρόλογο του *Ιππόλυτου* η Αφροδίτη δηλώνει πως θα τιμωρήσει τον Ιππόλυτο γιατί δεν την τιμά και μένει αφοσιωμένος στην Άρτεμη. Ήδη από την αρχή του έργου φαίνεται πως σημαντικό ρόλο στο σχέδιο της Αφροδίτης θα παίξει η έννοια της κατάρας αφού, όπως δηλώνει η ίδια η θεά, ο νεαρός ήρωας θα βρει το θάνατο από τις κατάρες του πατέρα του (*κτενεῖ πατῆρ ἄραϊσιν...*, στ. 44).

Στόχος μου στην παρούσα εργασία είναι να εξετάσω στον *Ιππόλυτο* του Ευριπίδη τη δραματική λειτουργία της έννοιας της κατάρας (άρᾶς), ανιχνεύοντας και αναλύοντας τον ιδιαίτερο ρόλο της στην πλοκή του έργου, το πώς δηλαδή συνδέεται οργανικά με αυτό και πώς προωθεί τη δράση του. Οδηγός μου θα είναι αρχικά το ίδιο το κείμενο και δευτερευόντως οι ερμηνευτικές επιστρωματώσεις που το συνοδεύουν.

Μερικά από τα θέματα που θα με απασχολήσουν ακόμη είναι και τα εξής: (1) ποιά άλλα στοιχεία συνδράμουν προς την εκπλήρωση της δραματικής λειτουργίας της κατάρας (π.χ. όρκοι σιωπής, και όρκοι ευσέβειας); (2) πώς διαχειρίζεται ο τραγικός ποιητής το θέμα της *άρᾶς* προκειμένου να αποκλίνει από την προγενέστερη παράδοση και ως εκ τούτου να καινοτομήσει; (3) πώς ο Ευριπίδης βρίσκει την ευκαιρία μέσα από την πραγμάτευση της έννοιας της κατάρας να δημιουργήσει ένα πλαίσιο ηθογραφικής παρουσίασης θετικής για τον Ιππόλυτο και αρνητικής για το Θησέα;

Αλέξανδρος Κουρούπης

Μεταπτυχιακός Φοιτητής – Α.Π.Θ.

alexandros-aristandros@hotmail.com

Ανάγνωση του 4.9 του Προπερτίου: Μια φυλετική και λογοτεχνική προσέγγιση

Είναι χαρακτηριστικό πως την αυγούστεια περίοδο μπορεί να γίνει λόγος για στρατευμένη λογοτεχνική παραγωγή υπέρ του αυτοκράτορα, ενώ δεν απουσιάζουν οι καινοτόμες συγγραφικές δραστηριότητες υπό την επίδραση του Καλλιμάχου. Αυτοί οι *poetae novi* (νεωτερικοί ποιητές) επιχείρησαν να αναδείξουν τον *amor* έναντι της *Roma*, το *otium* (ηρεμία) αντί του *negotium* (ήθος προγόνων) και να καταλύσουν τις υπάρχουσες λογοτεχνικές συμβάσεις υπό το πρίσμα της νεωτερικής ποιητικής και της λεπταλέας μούσας. Ανάμεσα στους νεωτερικούς ποιητές ξεχωριστή θέση έχει ο Προπέρτιος ο οποίος προτίμησε να γίνει «στρατιώτης της Αφροδίτης» υπό την πατρωνία του Γάιου Κίλνιου Μαικήνα. Ειδικότερα για το 4.9, στο κείμενο πραγματοποιεί την εμφάνισή του ο Ηρακλής ο οποίος, διψασμένος από τη μάχη του με τον Κάκο, επιθυμεί να ικανοποιήσει τη δίψα του και ζητά από τις ιέρειες να του επιτρέψουν την είσοδο στο ιερό. Επειδή όμως οι άνδρες δεν επιτρέπονται στο ιερό, ο Ηρακλής αποδύεται της ηρωικής του υπόστασης, υιοθετεί κάποια χαρακτηριστικά του από την κωμωδία (απότομος, διψασμένος, γελοίος και ευτελής), δε σέβεται το διαχωρισμό των φύλων και επιβάλλει βίαια τη θέλησή του στο ναό. Συνιστά μία *persona* κοινωνικής κριτικής, διότι παύει να υφίσταται ως ηρωικό πρότυπο και αποτελεί μια παρωδία του Αυγούστου και του αναμορφωτικού του προγράμματος. Το έπος δεν είναι η μοναδική πηγή χαρακτηριστικών του Ηρακλή, αλλά ενδύεται πληθώρα στοιχείων από την βουκολική ποίηση και την ελεγεία. Ο ευτελής και γελοίος Ηρακλής είναι σαν τον *exclusus amator* (αποκλεισμένος εραστής) σε ένα παρακλαυσίθυρο ο οποίος παρακαλεί την *puella* (κοπέλα) να τον δεχτεί μέσα στο σπίτι. Οι ιέρειες-*puellae* δε δίνουν σημασία, σύμφωνα με τις συμβάσεις του είδους, στον ταλαιπωρημένο Ηρακλή ο οποίος «εισβάλλει» στο ιερό της *Bona Dea* και καταλύει τα στερεότυπα του παρακλαυσίθυρου. Καταληκτικά, καθίσταται σαφές ότι ο Προπέρτιος υπονομεύει την έννοια του φύλου στο βωμό των ποιητολογικών συνδηλώσεων μέσω μιας πρώιμης μορφής ενός μεταείδους του παρακλαυσίθυρου, αφού πράγματι τα *fortia verba* (απειλές) του εραστή- Ηρακλή γίνονται πραγματικότητα.

Μαρία Σακαρέλλου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

maria.skrll@yahoo.com

Δείκτες αφηγηματικής αυτοσυνειδησίας στο προοίμιο της *Θεογονίας* του Ησιόδου

Βασική ερμηνευτική προσέγγιση του ποιήματος της *Θεογονίας* του Ησιόδου αποτελεί εκείνη που υιοθετήθηκε από τον M.L.West (1966), ο οποίος ερμηνεύει το ποίημα με όρους βιογραφικής αυτοαναφορικότητας. Μέσω αυτής της ερμηνευτικής προσέγγισης θεωρείται πως ο ποιητής, στο προοίμιο του έργου (1-115), αποκαλύπτει στοιχεία της βιογραφικής του ταυτότητας. Παρά το γεγονός ότι η παρούσα εργασία έχει στηριχθεί σε μεγάλο βαθμό στο ερμηνευτικό υπόμνημα του West, δεν μπορούμε να υιοθετήσουμε τη βιογραφική ερμηνευτική προσέγγιση. Στόχος της εργασίας μας είναι να κατανοήσουμε το βαθμό της αφηγηματικής αυτοσυνειδησίας του Ησιόδου στο προοίμιο του έργου (1-115), και να εξετάσουμε το πώς αυτό επηρεάζει την ποιητική του. Η ανάλυσή μας ακολουθεί τη μέθοδο της αφηγηματολογίας, κατά το πρότυπο της de Jong (2004), του Nünlist (2004) και της Stoddard (2004). Η αφηγηματολογία, ως μέθοδος ερμηνείας μιας ποιητικής δημιουργίας, βασίζεται στην προϋπόθεση ότι οι ποιητές δημιουργούν αφηγηματικές φωνές για κάθε έργο το οποίο συνθέτουν, χωρίς απαραίτητα να περιγράφουν προσωπικές εμπειρίες. Το αφηγηματικό προσωπείο, το οποίο επιλέγουν να τους εκπροσωπήσει, εκλέγεται με βάση την αποτελεσματικότητα που θα έχει στην επίτευξη του σκοπού κάθε έργου.

Αν και η σχέση του θεογονικού προοιμίου με τους Ομηρικούς Ύμνους και την επική παράδοση είναι ιδιαίτερα στενή, ο Ησιόδος διαφοροποιείται σε αρκετά σημεία από το ομηρικό έπος. Στόχος μας λοιπόν είναι να κατανοήσουμε πώς εγκολπώνεται τις μεθόδους, κατ' αρχάς της υμνικής και δευτερευόντως της επικής παράδοσης, και πώς τις χρησιμοποιεί ως γόνιμη βάση πάνω στην οποία χτίζει το προοίμιό του, το οποίο μας παραδίδει μέσω του αφηγηματικού του προσωπείου (κειμενικού ειδώλου), ως προγραμματική και διαφωτιστική δήλωση για το τι πρόκειται να εκθέσει στο κύριο μέρος του έργου του.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Jong, I.J.F. de, Nünlist R., Bowie A. (2004), *Narrators, Naratees, and Narratives in Ancient Greek Literature*, Leiden: Brill.

Nünlist, R. (2004a), “Hesiod,” (25-34) στο Jong, I.J.F. de, Nünlist R., Bowie A, (eds), *Narrators, Naratees, and Narratives in Ancient Greek Literature*, Leiden: Brill.

Stoddard, K. B. (2004), *The Narrative Voice in the Theogony of Hesiod*, Leiden: Brill.

Τσαγγάλης, Χ.Κ. (2006), «Ποίηση και ποιητική», (139-187), στο Μπεζεντάκος Ν.Π., Τσαγγάλης, Χ.Κ. (επιμ.), *Μουσάων Αρχώμεθα*, Αθήνα: Πατάκης.
West, M.L. (1966), *Hesiod Theogony* (edited with prolegomena and commentary), Oxford: Clarendon Press.

Νικολέτα Ζαμπάκη

Υποψήφια Διδάκτωρ – Ε.Κ.Π.Α.

nikoletazampaki@hotmail.com

Σύγκριση και διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις στην αρχαία ελληνική φιλολογία: Η πρόσληψη της κλασικής αρχαιότητας από την ιαπωνική τέχνη σχεδίων

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι η μελέτη των μηχανισμών της αναπαράστασης μορφών και όψεων προερχόμενων από την αρχαία ελληνική γραμματειακή παράδοση στην ιαπωνική τέχνη σχεδίων². Η σύγκριση ανάμεσα σε διαφορετικές εθνικές παραδόσεις, στο ευρύτερο πλαίσιο της πρόσληψης, ανάλογα με τα εκάστοτε λογοτεχνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα, και σύμφωνα με τους δόκιμους όρους της σύγχρονης συγκριτολογικής έρευνας, επίδραση και αναλογία, στοχεύει να επισημάνει, να αναλύσει και να ερμηνεύσει τους όρους του διακαλλιτεχνικού διαλόγου της αρχαίας ελληνικής φιλολογίας με την ιαπωνική εικαστική παράδοση. Πιο αναλυτικά, θα μας απασχολήσουν οι οπτικές πραγματώσεις του υπό μελέτη διαλόγου στις συγκλίνουσες και αποκλίνουσες τροχιές του, επικεντρωμένου, κατά την υπόθεση εργασίας μας, στον διάλογο της αρχαιοελληνικής φιλολογίας με την ιαπωνική τέχνη σχεδίων. Η επίτευξη του στόχου αυτού, μπορεί, όπως θεωρούμε, να αποτελέσει συμβολή στη φιλολογική και συγκριτολογική έρευνα για την αρχαία ελληνική φιλολογία. Μορφές του ομηρικού κόσμου όπως ο Αχιλλέας και η Θέτιδα, ο κόσμος της σοφιστικής, της τραγωδίας με παράδειγμα τον Αισχύλο, ιστορικά συμβάντα όπως η μάχη των Θερμοπυλών, πρόσωπα της ελληνοιστικής περιόδου και των αυτοκρατορικών χρόνων λόγω χάρη ο Απολλώνιος ο Τυανέας, αλλά και ο καθημερινός βίος του αρχαίου κόσμου απασχόλησαν θεματικά την ιαπωνική τέχνη σχεδίων. Η σύγκριση λειτουργεί ως διαφοροποιητικός άξονας στην υπό χρήση μέθοδο, μέσα από τις αναλογίες που παρουσιάζουν οι μορφές της κλασικής αρχαιότητας με τις αντίστοιχες ιαπωνικές αναπαραστάσεις με την επίδραση της πρώτης στην ιαπωνική τέχνη σχεδίων να είναι αισθητή. Συνεπώς, θα μας

² Το corpus των ιαπωνικών σχεδίων, το οποίο θα αξιοποιηθεί στην παρούσα μελέτη, αποτελεί ευγενική χορηγία για μη εμπορική χρήση του Masashino Art University, Japan με υπεύθυνο καθηγητή τον κ. Dino Sato, στο πλαίσιο της συνεργασίας μου για την ανάδειξη του ελληνο-ιαπωνικού διαλόγου στις φιλολογικές σπουδές.

απασχολήσουν οι τρόποι αναπαράστασης των μορφών και των όψεων της κλασικής αρχαιότητας, καθώς και η επικοινωνιακή στόχευσή τους, προκειμένου να φωτιστεί ο διάλογος των δύο εθνικών παραδόσεων, στον ορίζοντα των πολιτισμικών συντεταγμένων. Η συγκριτολογική κατεύθυνσή μας, κειμενική και επικοινωνιακή, συντονίζεται με αρμόδια εργαλεία από τα ερευνητικά πεδία της μπαχτινικής *διαλογικότητας*, της θεωρίας της πρόσληψης, του οπτικού πολιτισμού και του πολιτισμικού υλισμού. Η διαλογικότητα των λογοτεχνικών μορφών και της εικαστικής γλώσσας ενισχύει μεθοδολογικά και ερμηνευτικά την έννοια του ταυτόχρονου, εφόσον αποκωδικοποιούνται διαλογικές σχέσεις πολλαπλών κατευθύνσεων. Η διαπλοκή των μορφών και όψεων της αρχαίας ελληνικής γραμματειακής παράδοσης, με τις καλλιτεχνικές εκφάνσεις μιας άλλης εθνικής παράδοσης και δη της ιαπωνικής, φέρει στο προσκήνιο μια νέα ερμηνευτική προσέγγιση.

Ιφιγένεια Καφετζοπούλου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια – Ε.Κ.Π.Α.

ifigen.kafetzopoulou@gmail.com

Η ρευστότητα του φύλου στην αθέατη πλευρά της αρχαίας τραγωδίας σε διάλογο με τη σύγχρονη ελληνική δραματολογία: το παράδειγμα του Χρύσιππου και του Φαέθοντος

Μέσα από την πραγμάτωση μίας συγκριτικής ανάγνωσης επιχειρώ την ανάδειξη της ρευστότητας της έννοιας του φύλου: πρόκειται για μία κοινωνική κατασκευή, η οποία αποκαλύπτει συνεπώς και τον επίκτητο χαρακτήρα της; Η εξαιρετική ομορφιά του Χρύσιππου γεννά στον Λάιο έναν ανεξέλεγκτο ομοφυλοφιλικό έρωτα, με αποτέλεσμα την πραγμάτωση μίας απαγωγής. Ο Δημητριάδης επανεγγράφοντας τον *Χρύσιππο*, τονίζει πως η χαρισματική ομορφιά του ξεπερνά και υπονομεύει όχι μονάχα τα όρια του φύλου, αλλά και την ίδια την έννοια της «ανθρωπινότητας», καθώς τον ερωτεύονται η μητέρα του, ο πατέρας του, ο θεός του, σε βαθμό τέτοιο, ώστε να λειτουργούν σαν μη ανθρώπινα ζώα, πραγματοποιώντας πράξεις κανιβαλισμού. Το έμφυλο σώμα και οι κοινωνικές του προεκτάσεις καταρρέουν, αποκαλύπτοντας αφενός τον επίκτητο χαρακτήρα τους και αφετέρου την κοινή βάση του ανθρώπινου και του μη ανθρώπινου ζώου.

Ανάλογα μοτίβα παρατηρούμε και στην επανεγγραφή του ευριπίδειου *Φαέθοντος* από τον Δημητριάδη: σε μια σύγχρονη μεσοαστική οικογένεια καταρρέουν οι διαχωρισμοί του έμφυλου σώματος, μέσα από τους διαρκείς βιασμούς του πατέρα στον γιο του. Παράλληλα όμως ενισχύονται μέσω της ισχυρής καταπίεσης που υφίσταται από τον πατέρα το γυναικείο φύλο -κυρίως η σύζυγος και οι κόρες-. Ο

